

Clemens'i niçin okumalı?

Çocukların çok sevdiği, "Bunun Adı Findel", "Karne Oyunu", "Konuşmak Yok", "Tek mi? Çift mi?" ve "Sıradan Bir Çocuk" romanlarının yazarı, bol ödüllü Andrew Clements, yeni kitabı "Gizemli Anahtar"da önyargı, aile içi iletişim ve savaşların sessiz çığılığı üzerine düşünüyor.

Andrew Clements

□ Mavisel YENER

Amerikalı yazar Andrew Clements, edebiyat okuduktan sonra eğitim üzerine yüksek lisans yaptı. İlk çocuk romanı Bunun Adı Findel 1996'da yayımlandı. **Günlüğü Kitaplığı**'nın Türkçeye kazandırdığı bu roman müthiş bir satış başarısı yakaladı, pek çok ödül aldı. Gizemli Anahtar, yazarın ülkemiz okurlarıyla buluşan altıncı çocuk kitabı. Clements, Gizemli Anahtar'da bir taraftan okul kurumunun olumlu davranışa yöneltme yöntemlerini vurgularken diğer taraftan da mesleklerin saygınlığı konusundaki önyargılarımıza ayna tutuyor. Merak uyandırıcı olay örgüsüyle ve hız kesmeyen temposuyla dikkat çeken roman, görünenin ardındaki keşfetmeye, çevremizdekileri sosyal konumları yerine insani nitelikleriyle değerlendirmeye davet ediyor.

Jack, beşinci sınıf öğrencisi, babası aynı okulda hademe; babasından utanıyor. Arkadaşları, babasının mesleği nedeniyle onunla alay ediyor. Jack, kendini aşağılanmış hissediyor; babasından intikam almak için müzik odasının sıralarını sakızla kaplıyor. Böylece okulda pislik yaratıp temizliğe koşacak babasından hincını alacak! Fakat yakalanıp sakızı kazıma cezası alıyor. Bu cezanın uygulanması sırasında okulda uzun zaman geçirmesi gerekiyor. O sırada okulun gizli bölümlerinin olduğunu fark ediyor, Jack için bir keşif yolculuğu bu. Romanda baba ile oğlunun duygularına tanık oluyoruz.

Jack babasıyla ilgili ilginç keşifler yaparken "seçimlerimiz" konusu üzerine de düşünüyor kitap. Babasının yaptığı seçimler Jack'in önyargılarıyla nasıl görünecek bakalım... Bulduğu gizemli anahtarlar, babasının iç dünyasının kapılarını Jack'e açıyor.

Önyargılarımız, varsayımlarımız sadece bizim hikâyelerimizdir... Bu hikâyeleri zihnimize yazar, sonra inanırız! Jack zihninde yazdığı hikâyeye inanırken gerçeklerle yüzleşiverince bireysel gelişimi de bundan etkilenecek. Jack'in babasının hüznünlü öyküsünün yalnızca bir bölümünü öğrenebilecek, anlatılmayan bölümünü de biz hayal edeceğiz. Mine Kazmaoğlu'nun arı-duru diliyle yaptığı başarılı çevirisinin okur-kitap iletişimine büyük katkısı var.

EDEBİYAT KOSMOSU

Yazdığı okul öyküleriyle tanınan Andrew Clements, bu tür öykülerin tek biçeme-içeriğe indirgenemeyeceğinin başarılı bir örneğini vermiş. Gizemli Anahtar'da baba ile oğul arasındaki karmaşık, zor ilişkiyi büyüteç altına almış. Aynı zamanda, okul araç gerecine hasar veren çocukların ruh haliyle ilgili önemli ipuçları veriyor. Jack'in intikam alma duygusunu anlayan babasının hiç kızmadan konuya yaklaşması, anlayış göstermesi çarpıcı. Bu anlayış sayesinde Jack'e yeni keşif kapıları açılacaktır.

Kitabı bitirdiğimizde yüzümüze bir gülümseme ama boğazımıza bir yumru gelip oturacak. Hem duygusal hem de komik kurgular yaratabilmeyi başaran, ikisi arasındaki dengeyi başarıyla kurabilen Clements'in bu kitabı sayesinde

okurlar, kendi aile içi ilişkilerini de düşünecek kuşkusuz. İlişkilerine bambaşka açıdan bakabilmeleri, bu kitabı okuduktan sonra, artık hiç zor değil.

"Hiç ebeveyninden utandığın oldu mu? Ne seni böyle hissettirdi? Ailenin geçmişiyle ilgili ne biliyorsun?" gibi soruları okuruna satır arasında sorduran bu kitap, yepyeni açılımların kapısı olacak. Edebiyat kosmosunun kapısını aralayıp giren çocuk, illa ki "kendisi"yle karşılaşacak sayfalarda. Clements, Sherlock Holmes öykülerini, gizemi çok seven bir yazar; diğer kitaplarında olduğu gibi bunda da gizeme yer vermiş. Yazarın kitaplarının çoğunun kapağında neden bir nesneyi tutan çocuk figürünün bulunduğu sorusunun yanıtı, tahmin ettiğimizden çok daha kolay! Çünkü yayıncısı "Bunun Adı Findel" in kapağına benzer kapaklarla seriyi devam ettirmek istemiş.

ANLAMAK, ANLAŞILMAK...

"Clements'i niçin okumalı?" sorusunun yanıtı Clements'in yapıtlarının toplumsal arayışlar için verimli, deneysel yaklaşımlara açık olması ile çocuk okura kitabı sevdirmesinde yatıyor. Her kitabında cesurca, yepyeni bir toplumsal/ bireysel soruna ışık tutan yazar, okumayı sevdirmenin yanı sıra sevinçli bir zamanı paylaşmak, düşündürüp beslemek gibi bir misyon yükleniyor.

Clements, bütün romanlarında yaşamın bileşeler toplamı olduğunu duyumsatıyor. Bu sayede çocuk okur, metinde kendine ait olanı bulmakta hiç zorlanmıyor çünkü yaşamın bir parçası olduğunun farkında. Gizemli Anahtar'da olduğu gibi görünenin ardındaki keşfederken aslında kendini, çevresindekileri keşfediyor. Romanda, Jack'in gizemli geçitte karşılaştığı tuhaf çocukla birlikte kırılmaya başlayan önyargılarına tanık oluyoruz. Yazar, kahramanını soru ve sorunlarla karşılaştırırken çocuk okur anlıyor ki sorular ve sorunlar bir bütünün parçası. O bütünün içinde okurun kendisi de var!

Ahmet Köklügiller, Edebiyat ve Kültür adlı yapıtında "Kitaplıklarınızda öyle uslu uslu durduklarına bakmayın. Dünyanın en yüreği pek, en yaman savaşçılarıdır onlar aslında" diyor (s. 55). Gizemli Anahtar'ın da öyle uslu ve şirin durduğuna bakmayın, insanoğlunun kendine neler yapabildiğinden tutun da savaş acılarının izlerine değin her şeyi yansıtıyor. Adı ister Vietnam olsun, ister Körfez, ister başka bir şey, eğer savaş varsa hüznünlü hikâyeler de vardır. İşte bu kitap yüreğinde böyle bir acının sessizliğini de taşıyor... Çocukların unutamayacağı, anlamak ve anlaşılma üzerine yazılmış, hem de komik bir kitap! ■

www.maviselyener.com

Gizemli Anahtar / Andrew Clements / Çeviren: Mine Kazmaoğlu / Günlüğü Kitaplığı / 164 s. / 2015 / 9+